

ПОГЛЕД НА ЖИВОТ И ДЈЕЛО ЕМИЛИ БРОНТЕ ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ 21. ВИЈЕКА

(Claire O'Callaghan, *Emily Brontë Reapprised, A View from the Twenty-First Century*, Saraband, Salford, 2018)

Претходне, 2018. године, свјетло дана угледала је монографија *Emily Brontë Reapprised, A View from the Twenty-First Century*, која у први план ставља биографске елементе који би могли утицати на нову и другачију перцепцију живота и дјела Емили Бронте из перспективе читалачке публике и књижевне критике 21. вијека. Ауторка монографије др Клер Окалаган (Dr Claire O'Callaghan), предавач је на Катедри за енглески језик Факултета за умјетност на Универзитету Лоубороу (Loughborough University), а у примарном фокусу њеног истраживања јесте викторијанска и нео-викторијанска књижевност и култура, с посебним нагласком на родне студије.

Монографија је објављена на енглеском језику на 183 странице и састоји се од *Увода*, шест већих поглавља, списка библиографије, индекса појмова и имена. Прво поглавље (*The Life and Works of Emily*) посвећено је животу и књижевном стваралаштву прослављене енглеске књижевнице, друго поглавље (*Emily- the Biographers' Tales*) бави се наводима биографа Емили Бронте. Треће поглавље насловљено је *Елис Бел* (*Ellis Bell*), а четврто (*Emily in Nature*) посвећено је односу Емили Бронте према природи. Пето поглавље (*Emily and Feminism*) истражује однос Бронтеове и феминизма, шесто (*Emily's Alternatives*) базира се на проблематику перцепције књижевнице и њених умјетничких остварења након њене смрти, док седмо, посљедње поглавље (*Emily – Real and Fake News*), прави систематизацију нових спознаја до којих је јавност дошла након смрти Емили Бронте.

У уводном поглављу ауторка полази од тезе да је Емили Бронте, као што је већ познато, веома држала до своје приватности и да ју је доживљавала веома озбиљно. То, између осталог, јесте један од разлога због кога данас постоје бројне непознанице из приватног живота Бронтеове, а које би могле бацити ново свјетло на њено књижевно остварење, примарно када су у питању извори и инспирација. Ауторка у овом сегменту повлачи паралелу између приватног живота Емили Бронте и јунака њеног романа Хитклифа, и наглашава да је очигледно да су обоје били спремни да се веома здушно бране од упада непозваних и непожељних

особа које би се задесиле на њиховом имању и покушале да продру у сферу приватног живота, иначе веома цијењену вриједност у викторијанско доба. Повлачећи паралелу између ликова романа и приватног живота књижевнице, ауторка у монографији наглашава да би сви знатнижељни научници и читаоци могли да буду оно што је лик господина Локвуда на самом почетку романа, упркос љубазности са којом приступа имању и ликовима. Ипак је у значајној мјери нарушио њихову приватност и микрокосмос. Објашњавајући који су то главни разлози за популарност коју књижевница Емили Бронте и њен роман, на првом мјесту, имају и данас, више од 200 година након њеног рођења, Клер Окалаган наводи да је то примарно због тога што о ауторки постоји много непознаница и детаља који се покушавају открити како би се дошло до одговора на питања која читаоце могу да занимају након читања њеног романа.

Једна од теза о којој се посљедњих година често полемисхе јесте и та како је Емили Бронте заиста изгледала. Како би на најупечатљивији начин допринијела истраживању нових чињеница о животу Бронтеове, Клер Окалаган с том намјером изабрала је за насловну страну монографије не најпознатији портрет Емили Бронте (Branwell's 'Pillar' portrait), већ портрет познат под називом *Емили Џејн Бронте* (*Emily Jane Brontë*), о чијој се аутентичности још увијек воде расправе. Како нам ауторка у уводном поглављу и наглашава, ова књига настала је примарно као покушај да се преиспитају доминантне идеје које се најчешће доводе у везу с књижевницом и њеним умјетничким остварењима, и да се покуша указати на простор који нуди једну нову перспективу дату из тачке гледиште читаоца новог миленијума.

Монографија почиње поглављем које даје преглед историјских чињеница из живота Емили Бронте, с посебним нагласком на оне чињенице које бацају ново свјетло на непознату књижевницу Бронте. Тако, прво поглавље у први план ставља најважније детаље и односе из њеног приватног живота, а за које ауторка вјерује да су били пресудни у формирању њене личности, с циљем да се докаже да о приватном животу Емили Бронте данас знамо и више него што мислимо, у сваком случају довољно.

Друго поглавље доноси брижљиво одабране сегменте биографа о животу Емили Бронте, у намјери да се што јасније предоче различити ставови и мишљења и докаже почетна теза да је веома тешко говорити о личности Емили Бронте ако се њен живот сагледа из само једног угла, будући да је и њена личност и њен књижевни опус такав да га је неопходно сагледати из неколико различитих углова.

Проблем односа књижевног дјела и личности умјетника, односно који су то правци у којима књижевно стваралаштво Емили Бронте утиче на наше разумијевање њене личности, питање је којим се бави треће

поглавље. Четврто и пето поглавље посвећени су питању односа према природи и роду. Када је у питању однос са природом, у првом плану је специфичност мочвара и значајна улога коју оне имају у повезивању књижевнице са природним свијетом, посебно у односу на свјетове Орканских висова и Гондала. Шесто поглавље ове монографије посвећено је адаптацији романа *Оркански висови* у 21. вијеку, с посебним освртом на феномене расе и мултикултурализма.

Последње поглавље представља покушај да се живот и дјело Емили Бронте свеукупно сагледа из перспективе новог миленијума и изврши дистинкција између свих релевантних и нерелевантних нових открића која су у вези с књижевницом и одавно присутном тенденцијом да се од њеног живота и стваралаштва направи својеврстан мит.

Монографија ауторке Клер Окалаган успјели је покушај да се из новог угла сагледа живот и књижевно стваралаштво једне од најпознатијих књижевница 19. вијека, не само у Енглеској већ и много шире. У монографији су заступљени сви сегменти који су већ деценијама кључни за анализу поетског и прозног стваралаштва Емили Бронте, сагледани су сви аспекти на којима почива значењска суштина њеног јединог романа и правци у којима ће се у наредним годинама и деценијама одвијати неовикторијанска перцепција ове викторијанске књижевнице, али и свих њених савременика.

Огњен М. Куртеш
Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет
ognjen.kurtjes@ff.ues.rs.ba